

Jesen.

(Spisal V. Kosmak. Preložil Jožef Gruden.)

Sel sem od Motnic k Novim dvorom. Cesta gre mimo mitnice in zavije na desno poleg skednja na polje. Bilo je sredi oktobra. Polje je ležalo žalostno, zorano; le tupatam je še stala turšica in ležale črne, uvele krompirjeve štible. Nebo je bilo jasno in po njem so hitele dolge ozke proge belih oblakov kakor „babje leto“. Solnce je medlo sijalo.

Počasi sem šel proti lesu, iz katerega se je svetila tupatam bela breza. V levo na dalnjem obzorju je sedel na holmu sivi Špilberk, kakor star siv sokol; pod njim v levo so pozdravljali krasni zvoniki milega Rajgrada, potem Opatovice, Menin, Sokolnice ter kapelica sv. Antonina nad Ujezdom, od koder je bila v Slavkovski bitvi izstreljena prva kroglja. Pred menoj so se belili Tešani; nad njimi so se vrtile lopate Borkovanskih mlinov na sapo kakor kolo usode — in vse to je bleščalo tako krasno, v taki brezračni svetlobi, kakor bi bil to drug svet, svet onih, za katere molimo na Vseh vernih duš dan.

Sedel sem k šipkovemu grmu pri meji ter postavil kukalo poleg sebe. Tam pod hribčkom je pastir kuril ogenj, popevaje neko pesem. Besed nisem razumel, a zvoki so mi boječe prihajali do ušes. Dim se je dvigal proti nebu — počasi, negotovo, žalostno. Rumeneči in veneči les je dišal, a kakor venci na — rakvi. Za menoj v lesu je nekaj šustelo in kapalo, kakor bi padal dež, kakor bi plakala nebesa — a plakal je les, da mora umreti.

Nobenega ptička nikjer — le daleč v sinjih višavah so letele in kričale divje gosi, letele v kraje, kjer ne poznajo ne zime ne mraza.

Mene pa je obšla taka žalost ob umiranju cele nature in je tako prestrašila moje srce, da sem segel po sv. križu, ki ga nosim na prsih.

Segel sem po njem, pogledal pred se v strugo — in glej, tam je cvetela neznatna bela cvetlica — nade!

„Oče, jaz ne morem.“ „Pa si odpočij, Tonček!“

Pogledal sem na desno, kdo govori. Prihajal je stari piskrovez s sinom, starim blizu dvanajst let. Sedla sta nekaj korakov od mene na solnce v travo. Mene nista videla; skrival me je grm.

Sin je bil bled kakor stena. Komaj je sel, se je že zvalil po travi. Oče je slekel svojo kamižolo ter odel mrazu drgetajočega dečka.

„Tonček, nočeš kruha?“ ga je vprašal.

„Ne! Oh, da sem že pri materi!“ je tožil fant ter vil z rokama.

Stari si je potisnil klobuk na čelo, oprl lakti ob koleni, del goli ogoreli roki pest v pest ter oprl ob nje čelo, kakor bi molil. Razgaljene prsi so se mu dvigale bolesti. Ko je čez nekoliko časa deček zaspal, si je stari prižgal pipo, sel kakor prej v travo, ter žalostno gledal pred se.

Proti večeru je vzbudil dečka: „Tonček, prosim te, vstani! Pojdiva, da dobiva kje prenočišče!“

Deček je vstajal, segal po svoji palici, na kateri je imel obešene tri mišje pasti. Stari ga je prijel za roko ter mu pomagal, mu oblekel kamilžo, vrgel čez levo ramo vrečo, na desno obesil žice, natlačil v pipo tobaka ter odšel s sinom vred, nevedoč kam, in kje dobi gostoljubno streho.

Zrl sem žalostno za njima.

Na polju se je še vedno dvigal dim, listje v lesu je venelo in padalo, a jata divjih gosí je zopet letela in kričala v sinjih višavah na poti v boljše kraje.

Mnoga med njimi je slabotna, ne zmore daljne poti ter pade v morje. Valovi se zgrnejo čez njo, in kdo najde mesto, kamor je padla.

In kakor te divje gosi, greš tudi ti, slovaško ljudstvo, vi ubogi piskrovezi z visoke Tatre v svet, iščeš lepše usode — a mnogi izmed vas pade med potjo v daljni tujini. In ti, mladi Tonček — ti nežni, mladi labod?

Nekoč pride tvoj oče s počasnim korakom v gorsko vasico, odpre s tresočo roko duri, tvoja mamica, zagledavši očeta samega, strahu zatrepeče ter vpraša: „Kje je pa Tonček?“

Oče povesi glavo ter reče: „V nebesih!“

Mati vzklikne ter se zgrudi bolesti na tla.

Uboga mati, nesrečni Tonček!

Uboga mati, hiti, išči po vsem širokem svetu — groba svojega deteta ne najdeš. Ne križ ne kamen ne stoji na njem — le trava zeleni na njem, in sinica tam popeva. A trave in sinic je dovolj po vsem svetu! Tvoja žalost se bo tiho in nemo dvigala proti nebu kakor oni pastirjev dim. —

Oče in sin sta odšla, meni pa je otožnost zalila srce.

Jesenske slike.

(Konec.)

4. Jesenska otožnost. ✓

Zaječalo je v gozdu tako žalostno in bridkostno, kot plaka dete, ki je izgubilo svojo mater, svojo ljubljeno, drago mamico. Otožno pesem je pel gozd, ker je bila pozna jesen in je listje odpadlo, in so stala drevesa gola, zapuščena.

Mara je iskala po gozdu drv. Osemdesetletna starka je bila, starka na pragu življenja, starka v najpoznejši jeseni. Mrzlo je bilo in zeblo jo je noter do kosti in mozga, da se je tresla. Mela si je premrzle roke, da bi si jih ogrela; ali vendar jo je zeblo, ker je bila kri stara in ni hotela teči urno po žilah kot v dneh srečne mladosti. Trhle veje so se drobile pod nogami, in listje je šumelo. Kak osamljen ptičji glas se je čul rezko in z žalostjo spremljan, ker je bila pozna jesen in zapuščeno vse naokoli, polje in log in livade. †

je bil
premljen